

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen en bezwaren bij het ministerieel besluit tot definitieve opheffing van de bescherming als monument en stadsgezicht van de Reclamemuurschildering Cigarettes Marouf in Gent

Provincie: Oost-Vlaanderen

Gemeente: Gent, 9de afdeling, sectie 1

Objectnummer: 4.01/44021/1437.1

-

Dossiernummer: 4.001/44021/113.2

Omschrijving:

Reclamemuurschildering Marouf, Prinses Clementinastraat 205-213

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel,

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE

1. Advies uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige opheffing

1.1. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 18 november 2021.

De VCOE bracht op 9 december 2021 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de opheffing van de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het opheffingsdossier.

Behandeling van het advies:

De commissie formuleert alvorens in te gaan op de rechtsgrond en de motivering van het opheffingsvoorstel een aantal algemene bedenkingen. De commissie gaat hier zowel in op de beheersproblematiek die aanleiding gaf tot de aantasting van de erfgoedwaarden, het belang van een thematische evaluatie, als de nood aan visie en onderzoek naar het draagvlak voor dit kwetsbaar erfgoed. De relevante opmerkingen onder de algemene bedenkingen worden besproken bij de behandeling van de voorwaarden opgenomen in de conclusie van het advies.

In het vijfde punt van haar advies gaat de commissie in op de motivering van de opheffing. De commissie is van oordeel dat de erfgoedwaarden die aan de grondslag liggen van de bescherming, overwegend bepaald worden door de leesbaarheid en visuele kenmerken van de tekening. Ze erkent dat de erfgoedwaarden door het verlies van de oorspronkelijke verflaag onherstelbaar aangetast of verloren zijn gegaan. De commissie geeft aan dat een eventuele reconstructie geen optie is omdat dit enkel kan via een doorgedreven herschildering waardoor de authenticiteit van de reclamemuurschildering als uniek tijdsdocument vervalst.

De commissie gaat, mits voorwaarden, akkoord met de opheffing van de bescherming als monument. De commissie vraagt voor de opheffing van de bijhorende bescherming als stadsgezicht de verwijzing naar artikel 6.2.1, 3° van het Onroerenderfgoeddecreet uit het opheffingsbesluit te schrappen. Het verlies aan erfgoedwaarden van de reclamemuurschildering ligt immers aan de basis van de opheffing als stadsgezicht.

De commissie vraagt:

- een (her)inventarisatie, evaluatie en eventuele aanzet tot bescherming van nog resterende reclamemuurschilderingen van vóór 1960;

Antwoord: Voorliggend opheffingsdossier werd opgemaakt naar aanleiding van de concrete vraag van de Stad Gent van 21 januari 2021 naar de toekomst van het monument. Het dossier werd ad hoc geagendeerd voor opheffing na onderzoek van de bewaringstoestand ter plaatse op 23 april 2021. Het agentschap werkt momenteel aan de evaluatie van het beschermd bestand in uitvoering van de beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024. De herinventarisatie en evaluatie van de resterende reclamemuurschilderingen van vóór 1960 kadert niet binnen de onderzoeksprioriteiten van deze beleidsperiode. Dergelijk onderzoek valt bovendien buiten het opzet en de beschikbare tijd voor de opmaak van een ad-hocdossier voor opheffing. Het agentschap kan niet op deze vraag ingaan.

- een hernieuwde visie en een activerend beleid over de omgang met muurschilderingen te ontwikkelen;

Antwoord: het agentschap Onroerend Erfgoed werkt momenteel aan de evaluatie van het beschermd bestand in uitvoering van de beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024. De ontwikkeling van een hernieuwde visie en een activerend beleid over de omgang met

muurschilderingen kadert niet binnen de beleidsprioriteiten inzake onderzoek en beschermen voor deze beleidsperiode. Het agentschap kan niet op deze vraag ingaan.

- de verwijzing naar art. 6.2.1, 3° van het Onroerenderfgoeddecreet uit het opheffingsbesluit te schrappen;

Antwoord: Vermits het bij de reclamemuurschildering beschermde stadsgezicht door het beschermingsbesluit duidelijk geïdentificeerd wordt als een 'stadsgezicht conform art. 2, 3°, tweede opsommingsteken van het decreet van 3 maart 1976' heeft dit stadsgezicht geen erfgoedwaarde op zich en is het louter in het leven geroepen ter ondersteuning van het monument. Het agentschap volgt de commissie en oordeelt dat het verlies aan erfgoedwaarden van het monument aan de basis ligt van de opheffing van het stadsgezicht. De opheffing van zowel monument als ondersteunend stadsgezicht wordt gemotiveerd op basis van artikel 6.2.1, 1° van het Onroerenderfgoeddecreet. De verwijzing naar artikel 6.2.1, 3° wordt geschrapt uit het opheffingsbesluit en het inhoudelijk dossier.

- het opheffingsdossier te vervolledigen met de geactualiseerde criterianota rond reclamemuurschilderingen, het toestandsrapport uit 2015 en het inspectieverslag van monumentenwacht uit 2021.

Antwoord: Het agentschap werkte in 2013 een criterianota uit op basis waarvan een thematische inventarisatie van reclamemuurschilderingen werd uitgevoerd (2013-2015). Het onderzoek resulteerde in de toevoeging van 23 waardevolle reclamemuurschilderingen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed, wat het totaal aantal geïnventariseerde waardevolle reclamemuurschilderingen in Vlaanderen op 41 bracht. Drie reclamemuurschilderingen zijn beschermd als monument, waarvan momenteel enkel de opheffing van de reclamemuurschildering Marouf in Gent voorligt. De reclamemuurschildering Olijfje uit 1939 in Londerzeel werd in 2018 door toedoen van vzw De Muren Spreken volledig gerestaureerd. De muurschildering Haig House van ca. 1932-1939 werd in 2020 hersteld. Beide bewaarde reclamemuurschilderingen zijn voorbeelden van muurschilderingen met een bijzondere historische waarde of bijzondere figuratieve uitwerking. Er kan bezwaarlijk gesteld worden dat met voorliggende opheffing een aantoonbaar hiaat zou ontstaan in het beschermde bestand. Een herinventarisatie, evaluatie en eventuele aanzet tot bescherming van nog resterende reclamemuurschilderingen van vóór 1960 kan gezien de beleidsprioriteiten inzake onderzoek en beschermen voor deze beleidsperiode niet opgenomen worden. Dergelijk onderzoek valt bovendien buiten het opzet en de beschikbare tijd voor de opmaak van een ad-hocdossier voor opheffing. Het agentschap kan niet op deze vraag ingaan. De criterianota 'Reclamemuurschilderingen inventariseren en beschermen' uit 2013 wordt aan het opheffingsdossier toegevoegd, evenals het inspectieverslag van Monumentenwacht van 2021.

1.2. Conclusie

Het uitgebrachte advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

Het inhoudelijk dossier wordt als volgt aangepast:

- a) De motivatie van de opheffing in het inhoudelijk dossier onder '2.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming' wordt gewijzigd. Volgende passage wordt geschrapt: *"Vermits het bij de reclamemuurschildering beschermde stadsgezicht door het beschermingsbesluit duidelijk geïdentificeerd wordt als 'stadsgezicht conform art. 2, 3°, tweede opsommingsteken van het decreet van 3 maart 1976' heeft dit stadsgezicht geen erfgoedwaarde op zich en is het louter in het leven geroepen ter ondersteuning van het monument: [...] Indien de erfgoedwaarde van het monument onherstelbaar is aangetast of verloren is gegaan, wordt het afgebakende stadsgezicht zonder voorwerp en kan de opheffing van de bescherming als stadsgezicht geschieden in het algemeen belang."*

- b) Het inspectierapport 42574/2021/I van Monumentenwacht Vlaanderen uit 2021 en de criterianota 'Reclamemuurschilderingen inventariseren en beschermen' uit 2013 worden als bijlage aan het inhoudelijk dossier gevoegd.

Het ministerieel besluit wordt als volgt aangepast:

De motivatie van de opheffing in het ministerieel besluit onder 'Motivering' wordt aangepast.

- a) De passage: "*De bescherming van de reclamemuurschildering Cigarettes Marouf, Prinses Clementinalaan 205-213, als monument wordt opgeheven, omwille van het feit dat de erfgoedwaarden van het beschermde goed onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan.*" wordt vervangen door "*De bescherming van de reclamemuurschildering Cigarettes Marouf, Prinses Clementinalaan 205-213, als monument met ondersteunend stadsgezicht wordt opgeheven, omdat de erfgoedwaarden van het beschermde goed onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan.*"
- b) De passage: "*Vermits de erfgoedwaarden van het monument onherstelbaar zijn aangetast of verloren zijn gegaan, is het ondersteunende stadsgezicht zonder voorwerp geworden. De bescherming van dit stadsgezicht wordt opgeheven in het algemeen belang.*" wordt geschrapt.

2. Adviezen en bezwaren uitgebracht na de voorlopige opheffing en voorafgaand aan de definitieve opheffing

2.1. Openbaar onderzoek en hoorrecht

De Stad Gent organiseerde een openbaar onderzoek van 1 maart 2022 tot en met 31 maart 2022. Het proces-verbaal maakt integraal deel uit van het opheffingsdossier.

Tijdens het openbaar onderzoek werden geen opmerkingen of bezwaren ingediend.

Geen van de zakelijkrechthouders beriep zich op het hoorrecht en vroeg gehoord te worden door het agentschap.

2.2. Conclusie

Tijdens het openbaar onderzoek werden geen opmerkingen of bezwaren ingediend. Het inhoudelijk dossier noch het ministerieel besluit werden aangepast na de voorlopige opheffing.